

ผลการทบทวนสถานะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติใน ICC

เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2558 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับแจ้งจากหน่วยงาน National Institutions and Regional Mechanisms Section (NIRMS) ของสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) เกี่ยวกับผลการทบทวนสถานะ (re-accreditation) ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการประเมินสถานะ (Sub-Committee on Accreditation - SCA) ภายใต้คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันแห่งชาติในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (International Coordinating Committee of National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights - ICC) โดย SCA ได้เสนอให้ลดระดับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของไทยให้อยู่ในสถานะ "B" พร้อมกับมีข้อห่วงกังวล (concern) ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. กระบวนการสรรหาและแต่งตั้ง กสม. (Selection and appointment)

1.1 SCA เน้นย้ำในความสำเร็จของประเด็นเรื่องการสรรหาเป็นอย่างมาก เนื่องจากในกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่มีบทบัญญัติที่ระบุถึงการปรึกษาหารือกันอย่างกว้างขวาง (broad consultation) หรือการมีส่วนร่วม (participation) ของภาคประชาสังคมในกระบวนการรับสมัคร (application) การคัดกรอง (screening) และกระบวนการสรรหา (selection process) รวมถึงการเผยแพร่โฆษณาตำแหน่งที่ว่าง และการมีเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครที่ชัดเจนและมีรายละเอียดเพียงพอ

1.2 SCA ขอให้ กสม. ดำเนินการรณรงค์ต่อไป เพื่อให้ข้อกำหนดเกี่ยวกับการสรรหามีกระบวนการที่โปร่งใส เน้นการมีส่วนร่วม ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของผู้สมัครในการสรรหา (merit - based selection) รวมทั้งให้มีการเผยแพร่ข่าวการรับสมัครอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ได้ผู้สมัครที่มาจากภาคส่วนต่างๆ ของสังคม และมีคุณสมบัติด้านการศึกษาที่หลากหลาย โดยบรรจุประเด็นต่างๆ เหล่านี้เข้าไปในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กฎระเบียบ หรือแนวปฏิบัติที่มีผลผูกพัน (binding administrative guidelines) ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระและสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชน

2. ความคุ้มกันและความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ (Functional immunity and independence)

SCA ขอให้ กสม. รณรงค์เพื่อให้มีการบรรจุบทบัญญัติที่คุ้มครองการทำงานของ กสม. เข้าไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันมิให้การปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตของกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตกอยู่ภายใต้อิทธิพลจากภายนอก หรือถูกข่มขู่ที่จะมีการดำเนินคดีทางกฎหมาย เพื่อให้สามารถทำการวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นสิทธิมนุษยชนได้โดยไม่ถูกแทรกแซง

3. การรายงานสถานการณ์ทางด้านสิทธิมนุษยชนที่ทันต่อเหตุการณ์

จากบทเรียนกรณีเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองที่มีการใช้ความรุนแรง และมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน 2 เหตุการณ์ เมื่อปี 2553 และช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม 2556 - พฤษภาคม 2557 SCA ได้ยื่นข้อห่วงกังวลที่ได้เคยมีมาก่อนหน้านี้ว่า กสม. ไม่สามารถเผยแพร่รายงานสถานการณ์ที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงได้ทันเวลา ทั้งนี้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก โดยเหตุการณ์แรก กสม. ใช้เวลาถึง 3 ปี ในการตรวจสอบและจัดทำรายงาน ส่วนเหตุการณ์ที่ 2 กสม. ได้เผยแพร่รายงานข้อ

/สาธารณชน...

สาธารณชนเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2558 ซึ่ง SCA เห็นว่า กสม. ยังไม่สามารถจัดการกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างทันเหตุการณ์

นอกจากนี้ SCA ยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ในสถานการณ์ที่มีการปฏิวัติหรือการประกาศภาวะฉุกเฉิน สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่อย่างระมัดระวังและเป็นกลาง เพื่อส่งเสริมและสร้างหลักประกันในการเคารพสิทธิมนุษยชน ความเป็นประชาธิปไตยและการเสริมสร้างหลักนิติรัฐในทุกสถานการณ์โดยปราศจากข้อยกเว้น หน้าที่เหล่านี้ได้แก่ การติดตาม, การเก็บข้อมูล, การออกแถลงการณ์ และการเผยแพร่รายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างละเอียดและสม่ำเสมอ โดยผ่านสื่อสารมวลชนอย่างทันทั่วถึง ยิ่งกว่านั้น สถาบันสิทธิอาชวกรจะต้องมีกระบวนการติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะ และผลักดันให้ข้อเสนอแนะของตนมีผลในทางปฏิบัติ เพื่อสร้างหลักประกันในการคุ้มครองบุคคลที่ถูกละเมิด ทั้งนี้ มาตรการข้างต้น โดยเฉพาะการเผยแพร่รายงานต่อสาธารณชนจะนำไปสู่การนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

สำหรับการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป สำนักงาน OHCHR แจ้งว่า กสม. มีเวลา 28 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับทราบข้อมติของ SCA ในการคัดค้าน (challenge) มติดังกล่าวพร้อมกับให้ข้อมูลเพิ่มเติม ที่ส่งจากฝ่ายเลขานุการของ ICC ได้รับหนังสือคัดค้านของ กสม. แล้วก็จะเวียนหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องให้สมาชิก ICC Bureau ซึ่งเป็นองค์กรบริหารสูงสุดของ ICC จำนวน 16 ประเทศพิจารณา ซึ่งหากมีสมาชิก ICJ Bureau อย่างน้อย 4 ประเทศจากสองภูมิภาคคัดค้านมติของ SCA ฝ่ายเลขานุการของ ICC จะเสนอมติดังกล่าวเข้าสู่การประชุม ICC Bureau ครั้งต่อไปในเดือนมีนาคม 2559 ที่นครเจนีวา แต่หากไม่มีสมาชิกใดคัดค้าน จะถือว่าสมาชิก ICC Bureau เห็นชอบกับมติของ SCA ในการลดสถานะของ กสม.

ข้อพิจารณา

สำนักงาน กสม. เห็นว่า กสม. อาจมีหนังสือคัดค้าน (challenge) มติของ SCA โดยให้เหตุผลว่า ที่ผ่านมา กสม. ได้พยายามดำเนินการอย่างเต็มที่และต่อเนื่องในการรณรงค์ให้มีการปรับปรุงบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและกฎหมายจัดตั้ง กสม. ให้สอดคล้องกับหลักการปารีส อย่างไรก็ตามกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ยังไม่เสร็จสิ้น กอปรกับขณะนี้ได้มีการสรรหา กสม. ชุดใหม่ ซึ่งเพิ่งเข้ารับหน้าที่เมื่อเตรียมที่จะจัดทำข้อเสนอต่อทั้งคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมายในประเด็นที่เป็นข้อห่วงกังวลของ SCA เกี่ยวกับกระบวนการสรรหา กสม. และการคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของ กสม. ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ส่วนในประเด็นเรื่องความล่าช้าในการจัดทำรายงานที่เกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศนั้น กสม. ชุดใหม่จะนำข้อคิดเห็นของ SCA มาพิจารณาปรับปรุงกระบวนการทำงานของ กสม. เพื่อให้สามารถสนองตอบต่อสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

สำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
มีนาคม 2560